

Zasnivanje Hrvatskog arhiva podataka društvenih i humanističkih znanosti

Andrija Henjak, Dunja Potočnik, Teo Matković, Alen Vodopijevec

Ovaj rad vas uvodi u svijet arhiva podataka. Naglasak je na arhivima iz društveno-humanističke domene ali većina iznesenog može se primijeniti i na prirodne znanosti. Dati ćemo kratki pregled postojećih Europskih arhiva podataka koje su ujedno i članice CESSDA-e (Council of European Social Science Data Services), a bit će riječi i o tehničkim izazovima te prijedlozima za njihovo savladavanje.

Empirijska istraživanja ključna su komponenta rada u društvenim znanostima. Primjenom širokog spektra metoda, modela i teorijskih pretpostavki, cilj nam je doseći neke spoznaje o društvenoj zbilji. Takva su istraživanja, pogotovo ukoliko teže reprezentativnosti i analizi složenih fenomena, izuzetno opsežni, organizacijski i financijski zahtjevni poduhvati iza kojih, osim izvještaja i znanstvenih radova, ostaju i baze prikupljenih podataka. No za razliku od izvještaja i radova, koji su dostupni preko knjižničnog sustava, sistem pregleda i korištenja baza podataka prethodnih istraživanja u Hrvatskoj do sada nije ustrojen.

Materijal prikupljen empirijskim istraživačkim radom u pravilu je bogat sadržajem. Izvorne analize jednostavno ne mogu konceptualizirati niti testirati sve hipoteze i modele koje se mogu izgraditi na temelju podataka, kao niti obratiti posebnu pozornost na sve prikupljene varijable. Stoga dostupnost ovih izvornih baza podataka (kvantitativnih datasetova, ali i raznih kvalitativnih izvora) za sekundarnu analizu kroz nove tematske, teorijske i analitičke pristupe predstavlja pravi "rudnik zlata" za znanstvenike u društvenim znanostima te vrlo bitnu točku osnaživanja društvenih znanosti. Tim više što, uzevši ograničenost resursa kao datost, ovakav rad ne zahtijeva ponavljanje izuzetno skupog i zahtjevnog procesa terenskog prikupljanja podataka. Uvođenje arhive baze podataka olakšat će izradu empirijski utemeljenih analiza, kako kod znanstvenika-istraživača čija bi se akademska produktivnost tako uvećala, tako i studenata dodiplomskog i poslijediplomskog studija koji za svoje završne radove rijetko mogu prikupiti visokokvalitetne izvorne podatke.

Kumulativna priroda znanstvenog rada

Znanost je u većini slučajeva kolektivni poduhvat u kojemu se spoznaje gomilaju doprinosima znanstvenika na temelju prethodnoga rada na danom području. Dostupnost prethodno učinjenog rada nužan je preduvjet za daljnji razvoj i/ili utemeljenu kritiku postignuća na bilo kojem području.

S jedne strane, sekundarna analiza izvornih podataka omogućava nadogradnju izvornih zaključaka, testiranje alternativnih hipoteza na temelju istih podataka, pa i verifikaciju izvornih analiza. Svi ovi procesi mogu samo doprinjeti kvaliteti znanstvene produkcije. S druge pak strane, kada je u pitanju dizajn novih empirijskih istraživanja, on može biti značajno konzistentniji i kvalitetniji ukoliko se zasniva na temeljitom uvidu u konstrukciju i karakteristike instrumenata prethodnih istraživanja. Na taj se način mogu izbjeći mnoge prethodno učinjene greške u dizajnu, a rezultirajuće serije rezultata u različitim sredinama ili godinama mogu biti usporedivije, što povećava upotrebljivost i starih i novih istraživanja te utire put meta-analizama temeljenima na agregiranju više baza podataka.

Operacionalizacija: organizacijski i tehnički dio

Procesi u okviru digitalnog repozitorija podrazumijevaju prikupljanje, unos, pohranu podataka te objavljivanje i obradu pohranjenog sadržaja. Kod planiranja implementacije svakome koraku moramo oprezno pristupiti kako bismo izbjegli eventualne probleme koji se mogu javiti u kasnijim fazama. Posebno ćemo se pozabaviti načinima pohrane te sustavu autentikacije i autorizacije za pristup podacima.

Zaključak

Cilj nam je ponuditi funkcionalan sustav koji će omogućiti kvalitetniju razmjenu, nove načine prikupljanja i obrade te očuvanje podataka dobivenih različitim metodama istraživanja. Osim toga, takav bi sustav trebao ubrzati uključivanje hrvatske znanosti u europsku i svjetsku mrežu digitalnih repozitorija.